

LUNDS
UNIVERSITET

På mitt, ditt eller vårt sätt

En etnologisk studie av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Lovisa Buhrgard
ETN K02, Etnologi med kulturanalytisk inriktning, kandidatuppsats
HT 2020
Handledare: Jonas Bornsäter
Institutionen för kulturvetenskaper, avdelningen för etnologi
Lunds universitet

English title: In my, your or our way: An ethnological study of the unpaid domestic labour.

Abstract

This study in ethnology explores and analyses experiences and perceptions of the unpaid domestic labour among people that are part of a cohabiting relationship for the first time, which simultaneously compose the overall aim. The study is based on empirical material collected through observations, interviews and self-assessed diaries by the participants on their respective domestic labour. The theoretical framework is primarily based on the feminist scholar Sara Ahmed's queer phenomenology on the concepts of lines and orientation. Additionally, her understanding of emotions as emerging in the relation with objects is considered as well. By dividing the analysis in four different themes – The project leader in the relationship, In my way, Different levels of demands, The small things - the questions at issue are dealt with in a multifaced and dynamic manner. In conclusion, the results show that the role of the project leader is distinctly captured by the female participants. They are themselves aware of their tendency to take more responsibility of the planning as compared to their boyfriends. But this does not necessarily imply that they think they stand for more of the total sum of the everyday unpaid domestic labour. One of the male partakers was well aware of the perception that his partner takes the main responsibility of daily planning. Furthermore, feelings of negativity tend to stick to defined objects somehow related to domestic labour. However certain tasks are associated with positive feelings when executed in the participants own way of doing.

Key words: unpaid domestic labour, cohabitation, queer phenomenology, emotions, orientation.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Syfte	4
1.3 Det obetalda hem- och omsorgsarbetet	4
1.4 Metoder och material.....	5
1.4.1 Observation	5
1.4.2 Dagbok	6
1.4.3 Intervju	7
1.4.4 Material	7
1.4.5 Reflexivitet och etiska överväganden	9
1.5 Tidigare forskning	10
1.6 Teoretiskt perspektiv	13
1.6.1 Orientering och linjer	13
1.6.2 Känslor	14
2. Projektledaren i relationen.....	16
3. På mitt sätt	20
4. Olika höga krav	24
5. De små sakerna.....	27
6. Sammanfattande diskussion	30
Referenser.....	32

1. Inledning

1.1 Bakgrund

När jag skriver denna uppsats sitter jag vid köksbordet i lägenheten där jag bor med min pojkvän. Köksbordet har emellanåt varit överbelamrat med böcker som på ett eller annat sätt berör det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Vänder jag blicken bort från min dator och köksbordet ser jag bland annat diskbänken och spisen. Vissa dagar har diskbänken varit skinande ren och diskstället tömt, andra dagar har rester från gårdagens middagsdisk lämnats kvar orörda. Som de kvällar när jag kom hem efter att ha observerat hur andra samboende par förhåller sig till det obetalda hem- och omsorgsarbetet och möttes av disken som jag inte hann med innan jag rusade iväg hem till paren. Andra dagar har jag morrat åt att min pojkvän har glömt att ställa in smöret i kylskåpet innan han åkte till jobbet på morgonen. När stressen från uppsatsskrivandet har blivit för överväldigande har jag gått ner i den gemensamma tvättstugan och ställt mig framför mangeln i hopp om att avleda mina tankar för en stund. Det obetalda hem- och omsorgsarbetet är med andra ord ett ämne som väcker många funderingar och en del känslor för mig. Influerad av den för 1970-talets kvinnorörelse centrala paroll ”Det personliga är politiskt” (Essevald & Larsson 1996:20) har jag länge varit av åsikten att det obetalda hem- och omsorgsarbetet bör fördelas lika, samtidigt som jag har funderat på om det egentligen är möjligt.

För att förstå alla dessa funderingar måste man se till den historiska bakgrunden av det obetalda hem- och omsorgsarbetet som i detta fall tar avstamp i industrialiseringen. Med industrialiseringen följde att en hierarki upprättades mellan lönearbete, som utspelar sig på en marknad, och det obetalda arbetet som sker i hemmet (Jordansson & Lane 2017). I denna hierarki värderades lönearbetet högst. Kvinnan sågs som ansvarig för hem och familj medan mannen bar ansvaret för den ekonomiska försörjningen. Lönearbetet blev således manligt kodat medan det obetalda arbetet blev kvinnligt kodat. Införandet av åtta timmars arbetsdag som normalarbetsdag i början av 1900-talet var enligt Jordansson & Lane (2017:11) möjligt eftersom det ”byggde på föreställningar om att någon annan än den heltidsarbetande tog hand om hushållet”. Som genushistorikern Yvonne Hirdman (1992) visar var det dock långtifrån hur verkligheten faktiskt såg ut. Idag befinner vi oss i en annorlunda situation. Både män och kvinnor lönearbetar i nästan lika stor utsträckning (Jordansson & Lane 2011). Det obetalda hem- och omsorgsarbetet är emellertid fortfarande något som de flesta av oss behöver hantera och sköta dagligen.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att studera och analysera uppfattningar om och erfarenheter av det obetalda hem- och omsorgsarbetet hos människor som för första gången är samboende i en parrelation. För att besvara syftet har följande vägledande frågeställningar formulerats:

1. Hur upplever studiedeltagarna att det obetalda hem- och omsorgsarbetet fördelas i deras relationer?
2. Hur ser studiedeltagarna på sin egen respektive sin partners roll för det obetalda hem- och omsorgsarbetet?
3. Vilka känslor associerar studiedeltagarna med det obetalda hem- och omsorgsarbetet?

1.3 Det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Denna studie handlar alltså om det obetalda hem- och omsorgsarbetet; om det arbete som utförs i och i anslutning till hemmet av de som bor där. Att det benämns som obetalt beror på att jag vill åtskilja det från lönearbetet och inte minst från sådant arbete som utförs i hemmet mot betalning, såsom städning eller barnpassning. För att undvika ständig upprepning i texten kommer jag emellanåt enbart skriva hem- och omsorgsarbete eller hemarbete, men det förändrar inte att det är samma slags arbete som menas.

Fanny Ambjörnsson (2018:157) menar att det under senare år har funnits en tendens i forskningen om det obetalda hemarbetet att skilja på hushållsarbete och omsorgsarbete. Ambjörnsson skriver vidare att "[e]nligt denna uppdelning skulle hushållsarbete, där städningen kanske är det tydligaste exemplet, lättare kunnat betraktas som en sorts vara och/eller tjänst som är möjlig att köpa och sälja, medan omsorgsarbetet snarare bygger på intimitet, personliga relationer och beständighet och således blir svårare att leja ut" (ibid.). Enligt Ambjörnsson stämmer emellertid inte denna uppdelning som i sin studie, vilken jag kommer återkomma till i avsnittet om tidigare forskning, visar att städning innefattar flera föreställningar om omsorg och omhändertagande. Jag ställer mig i enlighet med Ambjörnsson kritisk till denna uppdelning. Jag har trots det valt att använda mig av benämningen hem- och omsorgsarbete för att inte osynliggöra omsorgsaspekten och snarare betona att den inte kan separeras från hemarbetet.

Under det fältarbete som ligger till grund för denna uppsats upplevde jag begreppet som klumpigt på så vis att studiedeltagarna i viss mån hade svårt att relatera till det; att tala om det som arbete överensstämde inte alltid med deras erfarenheter. Ofta föredrog de att tala om *hushållssysslor* eller *hushållsgöra*. Det blev en fråga om vem som ägde begreppet, där det var tydligt att det var jag som forskare som gjorde det. Likväl har jag av två anledningar valt att hålla fast vid begreppet obetalt hem- och omsorgsarbete i denna uppsats. För det första är jag inte intresserad av att beskriva vem som utför vilka sysslor i ett hem utan jag vill fånga studiedeltagarnas upplevelser och *riktningar* i hemmet och i parrelationen. För att göra det krävs ett mer omfattande begrepp än sysslor. Den andra orsaken handlar helt enkelt om att ansluta studien till det forskningsfält som berör det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Ändock väcker det en intressant diskussion om vad som räknas som arbete, inte enbart på en begreppsmässigt, teoretisk nivå utan även i människors vardag.

1.4 Metoder och material

Det empiriska material som ligger till grund för denna studie samlades in under ett tre veckor långt fältarbete i oktober 2020. I detta avsnitt kommer jag först att beskriva de aktuella metoderna, vilka är observation, dagbok och intervju. Därefter följer en beskrivning av det insamlade materialet och de som har deltagit i studien. Avsnittet avslutas med en diskussion om reflexivitet och forskareetik.

1.4.1 Observation

En av de insamlingsmetoder som jag har använt mig av är deltagande observation. Observationerna ägde rum i studiedeltagarnas hem med avsikten att följa med under en ”vanlig” kväll i hemmen för att observera när det obetalda hem- och omsorgsarbetet utfördes. Genom observationer kan man få tillgång till situationer som inte redan tolkats av de som befinner sig däri, vilket är fallet med intervjuer (Tjora 2016:34). I observationer studeras det människor gör, medan det i intervjuer är vad människor säger att de gör (Tjora 2016:35). Metoden är dessutom fördelaktig eftersom de som observeras kan fortsätta göra det de gör i den sociala situation de befinner sig i, som forskare slösar man alltså inte med deras tid. Observation som metod var därför användbar i min studie för att få ta del av det obetalda hem- och omsorgsarbetet i praktiken, inte minst för att kunna få en uppfattning om hur arbetet fördelas. En annan viktig

poäng med observationerna var att jag fick träffa studiedeltagarna när de var tillsammans med sin partner, vilket gav en inblick i maktförhållandet dem emellan.

Det har framhållits att den kunskap observationer kan ge är begränsad till människors handlingar och således tas ingen hänsyn till bland annat människors känsloliv och tankar (Pripp & Öhlander 2011). Med en deltagande, eller interaktiv, observationsroll kan forskaren ställa frågor under observationens gång, dels enskilda frågor, dels spontana samtal och intervjuer (Tjora 2016:68). Genom att jag gjorde det under observationerna var det således möjligt att få en inblick i studiedeltagarnas uppfattningar och tankar om hem- och omsorgsarbetet.

Det vanligaste sättet att dokumentera vid observationsstudier är genom att anteckna (Tjora 2016). I vissa sammanhang kan det dock vara onaturligt och störande att göra det, samtidigt som fältanteckningar kan kännas otillräckliga. Genom att spela in ljud skapas ”nyanserade eller rika minnen från situationen som man upplevde den” (Tjora 2016:56). Med detta i åtanke var avsikten från början att använda ljudinspelning vid observationerna. På grund av omständigheter såsom störande bakgrundsljud spelades bara två av observationerna in. Under den tredje användes i stället således papper och penna, vilket likaså användes som ett komplement till ljudinspelningen vid övriga observationer.

1.4.2 Dagbok

Utöver observationerna blev studiedeltagarna ombudda att föra hushållsdagbok i en veckas tid. Aksel Tjora (2016:132f) poängterar att metoden har potential vad gäller detaljerade personliga redogörelser och kan vara särskilt användbar för att kunna ta del av handlingar och rutiner som forskaren inte kan nå genom vanlig observation. Dessutom ger dagböcker tillgång till studiedeltagarnas egna prioriteringar och deras reflektioner över vardagliga handlingar. Dock krävs kontinuerlig uppföljning av forskaren för att säkerställa att studiedeltagarna faktiskt skriver och levererar sina dagböcker. Metoden kan ge en unik form av kvalitativa longitudinella data, alltså data som kan beskriva förändring över tid (ibid.). En vecka är inte tillräckligt lång tid för att börja tala om förändring över tid, men dagböckerna har ändå gett mig material över en längre tid än vad observationerna gav, vilket kan ha skapat en mer nyanserad bild. Likaså fick jag en inblick i studiedeltagarnas vardag utan att vara på plats. Vidare öppnade dagboksmetoden upp för dem att börja reflektera över ämnet, vilket kan ha fungerat som en uppvärmning inför intervjun.

1.4.3 Intervju

Dagboksmaterialet har även kompletterats med individuella djupintervjuer. Detta eftersom dagboksmaterialet har sina uppenbara begränsningar som kan kringgås genom möjligheten att ställa följdfrågor, vilket i förlängningen kan fördjupa analyserna (Sjöstedt Landén 2017:48). Intervjuformen som är aktuell i denna studie är *djupintervjun*. Djupintervjuer används när man vill studera åsikter, attityder och erfarenheter (Tjora 2016). Med andra ord vill man nå intervjupersonens livsvärldar. Genom att skapa en avslappnad stämning ska forskaren få intervjupersonen att reflektera över sina egna erfarenheter och uppfattningar. I studien intresserar jag mig för studiedeltagarnas uppfattningar av och känslor kring det obetalda hem- och omsorgsarbetet och därför är djupintervjun en användbar metod. Man bör dock tänka på att intervjun är en intersubjektiv situation och att det som sägs under intervjun både kan vara knutet till själva situationen och spegla intervjupersonens uppfattning utanför intervjun (Tjora 2016).

För att strukturera djupintervjun utformas oftast en intervjuguide som kretsar kring några för ämnet relevanta teman (Tjora 2016). Som nämnts tidigare låg dagboksmaterialet till grund för intervjun och kan på så sätt ses som en del av min intervjuguide. Därutöver använde jag mig av metoden *fotoelicitering* som innebär att fotografier används i intervjuer som underlag för samtal och diskussion (Gradén & Kaijser 2011:195). Studiedeltagarna ombads att fotografera något kopplat till ämnet som väckte känslor eller deras uppmärksamhet. Anna Ulfstrand (2011:111) menar att bildmaterialet kan fungera som ”en öppning och en möjlighet att formulera sin ståndpunkt i svåra och kontroversiella frågor”. Vidare var studiedeltagarnas inflytande över intervjusituationen större än vid en traditionell intervjusituation (a.a. s 121), vilket jag ser som något positivt eftersom intervjuerna fick en tydlig förankring i studiedeltagarnas egna upplevelser.

1.4.4 Material

Det insamlade materialet består av tre observationer hemma hos tre olika par, hushållsdagböcker skrivna av fem personer samt fem intervjuer med samma personer. Dessa fem personer består av tre kvinnor och två män. Observationerna varade från två och en halv timme till drygt tre timmar, medan intervjuerna är mellan knappt 40 minuter och en timme långa. Dagböckerna resulterade i sammanlagt fem sidor datorskriven text. Studiedeltagarna rekryterades från min egen närhet och urvalet var strategiskt, det vill säga att de valdes för att de är i en samboende parrelation (jfr Öhlander 2011:30). Innan studien hade jag dock inte varit

hemma hos något av paren och inte heller träffat alla personer. Studiedeltagarna är mellan 24–27 år gamla och samtliga har en, antingen avslutad eller pågående, högskoleutbildning. Alla par består av en man och en kvinna, ett urval som inte gjordes medvetet utan snarare beror på tillgänglighet. Paren har varit samboende i sex år, fem år respektive ett år. Två av paren bor i egen lägenhet medan det tredje bor i studentkorridor, men de betraktar sig själva som sambor. I ett av paren var det bara den ena personen som skrev hushållsdagbok och blev intervjuad. Hennes partner omnämns trots det vid namn¹ i analysen eftersom han har samtyckt till att delta i observationen och var införstådd med att den skulle användas i föreliggande studie. De olika paren kommer att presenteras mer ingående i analysen.

Att arbeta på det sätt som jag har gjort, det vill säga att använda flera olika typer av materialkategorier för att studera en och samma företeelse är ett för etnologer vanligt förekommande arbetssätt som kallas för materialtriangulering (Öhlander 2011a:292). Genom att använda flera olika källor kan olika aspekter av samma fenomen belysas samtidigt som helhetsbilden, jämfört med om enbart en materialtyp studeras, blir mer innehållsmättad och nyansrik. Det ger i sin tur en mer trovärdig beskrivning av verklighetens inte sällan komplexa karaktär (ibid.). Samtliga materialkategorier kommer att ligga till grund för analysen, dock med en tonvikt på intervjumaterialet. Det beror på att intervjuerna gav mig möjlighet att gå på djupet med följdfrågor om såväl det som sagts under observationerna som det som skrivits i hushållsdagböckerna, för att verkligen förstå studiedeltagarnas uppfattningar och erfarenheter av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. De andra materialkategorierna stärker och nyanserar ändå analysen eftersom det inte hade varit möjligt att ställa de frågor jag gjorde under intervjuerna om det inte vore för den information som observationerna och hushållsdagböckerna gett mig.

Materialet har därefter bearbetats och analyserats. Intervjuerna har transkriberats ordagrant (se Fägerborg 2011:108). Ljudinspelningarna från de två inspelade observationerna har lyssnats igenom och för att spara tid har bara delar som ansågs värdefulla för analysen transkriberats. På grund av störande bakgrundsljud under observationerna, exempelvis från tvättmaskin och matberedare, var det inte heller alltid möjligt att urskilja vad som sades. De skriftliga anteckningarna från alla observationer har renskrivits och hushållsdagböckerna har sammanställts i ett dokument. Därefter har jag umgått med materialet (jfr Rennstam &

¹ Hans namn är, liksom övriga studiedeltagares, fingerat.

Wästerfors 2015:80). När jag läste igenom materialet uppstod så kallade spårhundsteman. Spårhundsteman är halvfärdiga eller preliminära iakttagelser, tankar och analytiska idéer som ligger i gränslandet mellan innehållsteman och analytiska teman (Öhlander 2011a:277). Dessa har därefter fördjupats med hjälp av min valda teori (jfr Öhlander 2011a:282f), vilket har resulterat i de fyra analytiska teman som analysen är strukturerad efter.

1.4.5 Reflexivitet och etiska överväganden

All forskning är en produkt av socialt, historiskt och kulturellt situerade möten och situationer (Bremer 2011:199). I etnografiskt fältarbete är forskaren alltid en deltagare (Palmgren 2011:177). Som Signe Bremer (2011:196) påpekar är det empiriska materialet ”en produkt av en särskild typ av situation och mellanmänniskt möte, där forskaren själv har en väsentlig roll i materialets tillkomst”. Det blev som tydligast under observationerna där det faktum att jag precis som studiedeltagarna lever i en samboende parrelation, och att de var medvetna om det, fungerade som en isbrytare. När vi pratade om ett visst ämne riktades frågan ofta tillbaka till mig och hur jag själv gör i min relation. Jag var inte förberedd på att det skulle ske men valde att besvara deras frågor på ett öppenhjärtigt sätt. Jag upplevde att deltagarna tyckte att det var enklare att prata om ämnet när de kände att de kunde relatera till mig, däremot anpassade de inte sina svar efter det jag berättade. Oavsett blev det tydligt att min egen position påverkade min tillgång till fältet och studiedeltagarnas benägenhet att dela med sig av sina erfarenheter.

Under studiens gång har jag förhållit mig till en rad forskningsetiska principer. En sådan viktig princip är *individskyddskravet* som innebär att ”individer som deltar i en undersökning ska skyddas mot otillbörlig insyn och att utsättas för skada, förödmjukelse eller kränkning” (Pripp 2011:80). Med utgångspunkt i det valde jag att understryka för studiedeltagarna att jag inte skulle berätta för deras partner vad de skrivit i sin hushållsloggbok och sagt under intervjun. En annan aspekt av ovan princip är kravet på information, det vill säga att de som berörs av forskningen ska informeras om villkoren för deras deltagande; att det är frivilligt och att de har rätt att avbryta sin medverkan (Pripp 2011:81). I individskyddskravet ingår även att forskaren måste ha de undersökta samtycke samt är skyldig att ge anonymitetsskydd (Pripp 2011:82f). Alla personer som deltagit i studien har därför anonymiserats och getts fingerade namn. Vid ett av observationstillfällena följde jag med till mataffären och av förklarliga skäl inhämtades inte samtycke av övriga personer som befann sig på platsen. En mataffär bör dock betraktas som en offentlig plats och där krävs det inte att forskaren informerar människor om att de deltar i

forskning (Tjora 2016:72). Dessutom är det tveksamt om de som befann sig i mataffären kan sägas ha deltagit i forskningen eftersom jag inte ägnade dem någon uppmärksamhet.

1.5 Tidigare forskning

Etnologerna Gabriella Nilsson och Angelika Sjöstedt Landén (2017) skriver att intresset för arbete och arbetsliv har varit centralt för framväxten och utvecklingen av etnologi som ämne under hela 1900-talet. De skriver vidare att den etnologiska arbetslivsforskningen har utvecklats i olika faser. Från att ha fokuserat på bondesamhällets arbete och verktyg, för att senare ha forskat om olika yrkeskulturer och arbetarkultur till att intressera sig för professionaliseringsprocesser och policyförändringars inverkan på arbetslivet. Det arbete som avses är alltså inte det obetalda hem- och omsorgsarbetet utan det betalda arbetet, lönearbetet.

En studie som däremot berör samma slags arbete som denna uppsats, men främst ur ett historiskt perspektiv, är folkloristen Lena Marander-Eklunds (2014) studie av hemmafruar i det svensktalande Finland under 1950-talet. Studien utgår huvudsakligen från tidigare insamlat traditionsmaterial, främst frågelistor och intervjuer. I sitt arbete med att finna material noterade Marander-Eklund att det var svårt att hitta material om hemmafruar. Hemmafrun, menar hon, har inte ansetts vara kulturvetenskapligt intressant utan har förståtts som något sociologer ska ägna sig åt, vilket de också gjort. Medan Marander-Eklund undersöker erfarenheter hos den grupp som kanske tydligast förknippas med hem- och omsorgsarbetet – det vill säga hemmafruarna - och ställer deras personliga berättelser i relation till tidens normer och ideal, intresserar jag mig i föreliggande studie för nutida erfarenheter av hem- och omsorgsarbetet.

Om 1950-talets hemmafru lyser med sin frånvaro i kulturvetenskaplig forskning är hemmafruns arena – hemmet – ett desto vanligare tema för etnologer. Det är även hemmet som är skådeplats för hem- och omsorgsarbetet och därmed ansluter jag mig genom denna studie till ett etnologiskt forskningsintresse för hemmet. I den etnologiska klassikern *Den kultiverade människan* beskriver Jonas Frykman och Orvar Löfgren (1979) hur en ny familjecentrerad livsstil, där hemmet var en av hörnstenarna, växte fram i slutet av 1800-talet. Begreppet hem fick en annan innebörd i den borgerliga kulturen än den haft hos allmogen. Hemmet kom nu att vävas samman med kvinnlighet och hemtrevnad betraktades som ett kvinnoarbete. I den borgerliga miljön var kvinnan hemmafru som förväntades stå för det emotionella och omsorgen; hon var hemmets vårdare som helst skulle hållas utanför de tyngre och smutsigare hushållssysslorna, även om det sällan var så i praktiken.

I etnologen Annette Rosengrens (1991) avhandling *Två barn och eget hus* som handlar om kvinnliga och manliga världar i ett svenskt småsamhälle under 1980-talet riktas intresset mot det nutida hemmet. Med hjälp av intervjuer och deltagande observation ser Rosengren hur hemmet är kvinnornas domän och ansvarsområde. De vårdar, ordnar och håller prydligt i hemmet medan mannen ansvarar för husets yttre. Det ses nästan som en självklarhet för mannen att ha huset som ett intresse som han underhåller och snickrar på. Att Rosengrens beskrivning i så hög grad påminner om det borgerliga hemmet – men hundra år tidigare - som tecknas i *Den kultiverade människan*, har varit tänkvärdt för mig när jag skrivit min egen analys.

Orvar Löfgren (2018) har även skrivit om det han benämner *hemmets moraliska ekonomi*. Utgångspunkten är hemmet som en delad gemenskap där de som bor där delar på exempelvis utrymmen och sysslor. Olika utrymmen i hemmet kan bli känslomässigt laddade. Han beskriver vidare hur hemmet blir ”en arena för ständiga förhandlingar där olika prioriteter och intressen ska samsas” (a.a. s. 45). Löfgrens resonemang är relevant i den kommande analysen för att förstå hur föreställningar om mitt och ditt kan manifesteras i hem- och omsorgsarbetet, men även hur det kan komma att bli känslomässigt laddat.

I samma antologi har etnologen Håkan Jönsson (2018) skrivit ett kapitel som tangerar mitt ämne. Kapitlet handlar först och främst om måltiden, men även det som föregår denna, nämligen matlagning. Matlagning är för många en viktig del av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och jag betraktar matlagning som en integrerad del av det arbetet. Jönsson skriver om hur matlagningen traditionellt sett har varit kvinnors ansvarsområde och är därmed en viktig del i maktrelationen mellan könen. Han konstaterar emellertid att det pågår en omvandling av matlagningens könskodning.

Den studie som ligger närmast min egen och även varit vägledande i mitt eget arbete är socialantropologen och genusvetaren Fanny Ambjörnssons (2018) studie om städning. Till skillnad från föreliggande studie undersöker Ambjörnsson enbart städning och inte det mer övergripande obetalda hemarbetet. Ambjörnsson intresserar sig för städning som en vardagspraktik och dess både existentiella och politiska dimensioner. Det är en kritisk granskning av städningens låga status i samhället samtidigt som människors upplevelse av att städa står i fokus. Studien bygger huvudsakligen på intervjuer med en heterogen grupp av människor; människor av olika kön, sexualitet, bakgrund, ålder och boendesituation. Dessa

faktorer bidrar till många intressanta infallsvinklar som till viss del saknas i min egen eftersom mina studiedeltagare är en relativt homogen grupp. Jag kommer att använda mig av några av Ambjörnssons resultat framöver i den egna analysen.

Utanför det etnologiska forskningsfältet finns flertalet studier som mer direkt berör det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Främst handlar det om sociologisk forskning som i stor utsträckning fokuserar arbetsfördelning ur ett jämställdhetsperspektiv. Här finns exempelvis sociologerna Mikael Nordenmark och Charlott Nyman (2003) som har undersökt kvinnors respektive mäns uppfattning om hur rättvis fördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet är. Artikelnen bygger på två olika studier som båda behandlar svenska par: en kvantitativ surveyundersökning och en kvalitativ intervjustudie. Resultaten från den kvantitativa delen visar att det endast är faktorer kopplade till tidsanvändning, det vill säga uppdelningen av hushållsarbete och fritid, som har en signifikant korrelation med både uppfattningen om rättvisa gällande fördelning av hushållsarbete och jämställdhet mellan könen. Vad som är intressant däremot är att de kvalitativa resultaten delvis bekräftar denna bild, samtidigt som de åskådliggör komplexiteten i begrepp som rättvisa och jämställdhet. Intervjuerna visar att det finns flera faktorer som påverkar uppfattningen om rättvisa och jämställdhet som inte var möjliga att se i den kvantitativa analysen. Det visar på att en kvalitativ studie om hem- och omsorgsarbetet, likt denna, kan nyansera och fördjupa kunskapen om ämnet.

Det finns även forskning som behandlar ungas uppfattningar om bland annat arbete kopplat till föreställningar om genus och preferenser gällande arbetsfördelning, dock utanför Sverige. I artikeln *Gender and attitudes to work and family roles: the views of young people at the millennium* undersöks åsikter om arbete och könsroller bland 190 unga människor i Skottland som var mellan 14 till 16 år gamla vid millennieskiftet 2000 (Tinklin *et al.* 2005). Studien har utförts genom enkäter och gruppintervjuer. Författarna konkluderar att det har skett en förändring i unga människors attityder, där man rör sig bort från ett mer traditionellt synsätt. 14–16-åringarna vid millennieskiftet ansåg generellt sett att jämställdhet var viktigt, samtidigt som deras handlingar påverkades av ojämställdheten runt omkring dem.

De amerikanska sociologerna Dernberger och Pepin (2020) presenterar i artikeln *Gender Flexibility, but not Equality: Young Adults' Division of Labor Preferences* ett resultat som motsätter sig föregående artikels resultat. Författarna använder data från en undersökning som har skickats ut varje år sedan 1976 till en nationellt representativ grupp av elever som går sista

året i High school i USA. Fokus för studien ligger på ungdomarnas preferenser för deras framtida familjeliv vad gäller arbetsfördelningen mellan föräldrar. För att vidare utvärdera ungdomarnas attityder och preferenser genomförs en så kallad latent klassanalys. Analyserna visar att ungdomar fortsätter att föredra ett konventionellt arrangemang, bestående av en man som arbetar heltid och en fru som stannar hemma. Däremot är ungdomar i dag mer öppna för andra möjligheter än tidigare generationer. Precis som med föregående artikel är människorna som är föremål för forskningen dock något yngre än dem jag vill undersöka. Jag är intresserad av människor som inte bor hemma hos sina föräldrar utan som för första gången bor med sin partner.

1.6 Teoretiskt perspektiv

I detta avsnitt kommer jag att redogöra för uppsatsens teoretiska perspektiv. De teorier som utgör min analytiska verktygslåda är hämtade från kulturteoretikern Sara Ahmeds verk. Ahmeds arbete rör sig mellan och inom de teoretiska fälten av feministiska studier, queerteori och kritiska rasstudier. Först ut presenteras hennes bok *Queer Phenomenology* (2006). Tonvikt ligger på begreppen *orientering* och *linjer*. Därefter beskriver jag känslor utifrån *The Cultural Politics of Emotion* (2014).

1.6.1 Orientering och linjer

Sara Ahmed (2006) inleder *Queer Phenomenology* med frågan om *orientering*. Begreppet tar utgångspunkt i kroppen och hur den sträcker ut sig i rummet - och i förlängningen världen. Att vara orienterad innebär att veta var man är när man vänder sig på ett eller annat sätt, att veta vad man ska göra för att ta sig till ett visst ställe (Ahmed 2006:1f). Det betyder också att vara riktad mot specifika objekt som fungerar som förankringspunkter. Medvetandet är alltid riktat mot ett objekt. Orientering formar inte bara hur rum bebos, utan även vem eller vad man riktar sin energi och uppmärksamhet mot (Ahmed 2006:3).

Kropparna och objekten formas genom att vara orienterade mot varandra och när saker är orienterade blir kroppen en förlängning av sig själv med hjälp av objekten i dess närhet (Ahmed 2006:51ff). Kroppar formas således genom kontakten med objekt och andra människor, med det som är tillräckligt nära för att kunna nås. Det som kommer nära formas av vad kroppar gör, vilket i sin tur påverkar vad kroppar kan göra. Det är dock viktigt att ta i beaktning att objekt och rum i större utsträckning är gjorda för vissa typer av kroppar än andra, vilket får betydelse för vilka kroppar som kan bli orienterade. Vad som är nåbart och tillgängligt för oss beror i sin

tur på tidigare orienteringar (Ahmed 2006:55). Om kroppen inte rör sig mot ett objekt finns det inte heller inom vårt synfält och därmed utom räckhåll. Ahmed (2006:31f) använder skrivbordet som exempel och menar att andra former av social orientering påverkar hur kroppar anländer till detta bord. Genom att applicera ett maktperspektiv visar Ahmed på kroppars och därmed subjekts olika förutsättningar i världen.

Begreppet *linjer* blir också av betydelse här. Linjerna som vi har framför oss gör att vissa saker blir tillgängliga för oss medan andra inte blir det (Ahmed 2006:14f). Som en indirekt konsekvens av att följa specifika linjer skapas ett fält av onåbara objekt. Riktningen vi väljer utesluter därmed vissa saker från oss redan innan vi kommer dit. Genom att följa linjerna som finns framför oss är vi i linje med andra som redan tagit denna riktning. Det innebär även att vara orienterad, vilket tillåter kroppar att sträcka ut sig i rum som redan antagit deras form. Med andra ord förlängs kroppens räckvidd ut i rummet. En viktig poäng är att kroppar riktar sig på några sätt mer än andra. Linjerna både skapas genom att följas samtidigt som de följs genom att skapas (Ahmed 2006:16). De kan beskrivas som performativa på så vis att de inte bara ”finns” utan såväl är beroende av repetition som en effekt av samma repetition.

Ahmed (2006:2ff) förtydligar redan i bokens inledning att det inte är fråga om en renodlad fenomenologi och att fenomenologi bara är en av flera teorier som används för att formulera en queer modell för orientering. Likaså är, för att nämna några, queerteori, feministisk teori och *critical race theory* av betydelse. Fenomenologi fungerar som en resurs för queerteori genom dess betoning på vikten av den levda erfarenheten. Genom att i boken ”queera” fenomenologi samtidigt som queerteori tillåts närma sig fenomenologi visar Ahmed (2006:5) hur kroppar könas, sexualiseras och rasifieras utifrån hur de sträcker ut sig i rummet. Med andra ord tecknas en modell för hur kroppar orienteras genom att de upptar tid och rum. Däremot är det tydligt att Ahmed ansluter sig till den fenomenologiska traditionen genom att intressera sig för det mänskliga subjektiva medvetandet och kunskap som grundas på vardaglig mänsklig erfarenhet (jfr Högström 2017:55).

1.6.2 Känslor

Den förståelse av känslor som präglar denna uppsats baseras på Sara Ahmeds (2014) resonemang. I boken *The Cultural Politics of Emotion* arbetar hon med en fenomenologisk modell om känslor för vilken orientering, i likhet med ovan avsnitt, är avgörande (Ahmed 2006:2). Ahmed (2014:9) kritiserar det hon kallar ”*inside out*” *model of emotions*, det vill säga

föreställningen om att vi har känslor som sedan rör sig utåt mot objekt och andra. I sin kritik av denna modell ansluter hon sig till en rad sociologer och antropologer som har argumenterat för att känslor inte bör betraktas som psykologiska tillstånd utan som sociala och kulturella praktiker. Känslor är inte något som subjektet eller objektet bara har eftersom känslor formas genom kontakt med objekt snarare än att de orsakas av objekt (Ahmed 2014:6). Föreställningen om att det finns en insida och en utsida, likt "*inside out*" *model*, är i stället en effekt skapad av känslor; ytor och gränser görs genom känslor (2014:10). Med andra ord är kontakten med objekt och andra, det man skulle kunna kalla omvärlden, avgörande för att känslor uppstår, samtidigt som känslorna är delaktiga i görandet och forandet av omvärlden.

Ytterligare en viktig poäng med känslor är enligt Ahmed (2014:7) att de är avsiktliga i den meningen att de handlar om någonting. De innefattar en riktning eller orientering mot ett objekt. Känslor handlar således om objekt och är därmed delaktiga i forandet av dessa, samtidigt som de formas genom kontakten med objekt. Dessutom menar Ahmed (2014:8) att känslor är relationella. Med det menas att de innefattar reaktioner eller relationer som rör sig mot eller bort från berörda objekt. Återigen handlar det om att vara orienterad mot ett specifikt objekt. Dock orienteras känslor inte i lika stor utsträckning mot samtliga objekt. Känslor kan klibba sig fast vid vissa objekt medan de glider över andra objekt (Ahmed 2014:8, 16). I den här studien använder jag Ahmeds modell för att förstå hur det obetalda hem- och omsorgsarbetet förknippas med känslor och att belysa hur det sker genom studiedeltagarnas kontakt med olika objekt i hemmet.

2. Projektledaren i relationen

I detta kapitel presenteras den första delen av analysen av det insamlade materialet. Analysen är strukturerad efter fyra analytiska teman, nämligen *projektledaren i relationen, på mitt sätt, olika höga krav* samt *de små sakerna*. Tillsammans besvarar de fyra temana studiens syfte och frågeställningar. Detta kapitel behandlar det första temat som främst belyser aspekter av de två frågeställningarna, nämligen: *Hur upplever studiedeltagarna att det obetalda hem- och omsorgsarbetet fördelas i deras relationer?* och *Hur ser studiedeltagarna på sin egen respektive sin partners roll för det obetalda hem- och omsorgsarbetet?* Den tredje frågeställningen som handlar om vilka känslor studiedeltagarna associerar med hem- och omsorgsarbetet berörs också, men inte i lika stor utsträckning.

I samtliga tre hushåll går det att urskilja en arbetsfördelning som innebär att den ena partnern tar ett större övergripande ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Jag vill börja med att illustrera temat med hjälp av ett citat från intervjun med Alma, men innan jag gör det krävs en presentation av henne och hennes sambo. Alma är en universitetsstudent inom ett samhällsvetenskapligt ämne som sedan ungefär sex år tillbaka bor i en lägenhet tillsammans med sin jämnåriga pojkvän Ludvig. Ludvig var med under observationen, men har varken skrivit hushållsdagbok eller blivit intervjuad. Innan Alma flyttade ihop med Ludvig bodde hon hemma hos sina föräldrar. I följande citat beskriver Alma den ansvarsfördelning av hem- och omsorgsarbetet som detta analytiska tema handlar om:

Det ligger väldigt nära att gå in i den projektledarrollen där man har koll på allting och fixar allting och styr upp och vill att alla ska må bra och såna saker. Det kommer ganska naturligt. I alla fall för många tjejer jag känner.

Den person som tar störst ansvar i en parrelation betraktar alltså Alma som en projektledare. Hon beskriver det som att det kommer ganska naturligt inte bara för henne utan även för många andra tjejer hon känner, att ta på sig den rollen. För att använda Ahmeds (2006:14ff) begrepp linjer kan det förstås som att Alma *blir* projektledaren i sin relation genom att följa linjer som redan tagits av andra tjejer i hennes närhet. När Alma följer linjerna delar hon den erfarenheten med andra kvinnor - även med de andra kvinnorna i denna studie, vilket snart kommer att framgå. Men först följer ett utdrag ur Almas hushållsdagbok där hon beskriver sin ambivalens inför att vara den som fixar och styr upp genom att städa efter Ludvig:

Jag diskade hans kaffekopp, bäddade sängen och plockade upp hans morgonrock och hängde den på kroken i badrummet. Kunde inte låta bli att känna mig som en mamma, men kunde samtidigt inte heller låta morgonrocken ligga eller sängen förbli obäddad.

Samtidigt som det tar emot för Alma att utföra dessa handlingar eftersom det får henne att känna sig som en mamma, är det ändå något hon inte kan undvika. Det är likaså intressant att det dras en koppling mellan att vara en mamma och att städa undan efter en annan person. Att vara projektledare blir nästintill synonymt med att vara en mamma. Beskrivningar likt denna förekommer upprepade gånger i Almas dagbok. Det går att förstå som att Alma och Ludvig är orienterade mot olika objekt i hemmet (Ahmed 2006:1f). Medan Almas energi och medvetande är riktat mot den odiskade kaffekoppen, den obäddade sängen samt Ludvigs malplacerade morgonrock, rör sig Ludvigs kropp och medvetande snarare bort från dessa objekt som därför ligger utanför hans synfält (Ahmed 2006:55). De känslor av frustration och irritation som Alma skriver att hon känner, uppstår i kontakten med ovan nämnda objekt (Ahmed 2014:8). Känslorna är inte enbart orienterade mot dessa objekt utan formar även dem i den bemärkelse att de blir något mer än en kopp eller en morgonrock; de blir ett störningsmoment. Det är också i kontakten med objekten hon blir projektledare. Genom att återkoppla till Ahmeds begrepp linjer är det möjligt att förstå varför Alma känner att hon inte kan låta bli att styra upp sådant som Ludvig lämnat efter sig, det vill säga att vara projektledare. Ahmed (2006:17) menar att linjerna visar på riktningen framåt och ger oss löften om en möjlig framtid. Om Alma städar undan efter Ludvig kommer deras hem att bli rent och därmed allt att bli bra.

Temat tar även sig uttryck inom andra områden, exempelvis när det gäller planering av vardagen. Moa och Niklas bor sedan knappt ett år tillbaka tillsammans i ett rum i en studentkorridor. De delar sålunda kök med andra personer men betraktar sig fortfarande som sambor. Innan de flyttade ihop bodde de båda ensamma i studentkorridor. Niklas är universitetsstudent men jobbar som timvikarie på en myndighet vid sidan av sina studier. Moa studerar egentligen också vid universitet men har för tillfället ett studieuppehåll för att kunna arbeta på heltid. Följande är ett utdrag ur observationen hemma hos dem som beskriver hur deras matinköp går till:

När vi väl kommer in i mataffären tar Moa snabbt en kundkorg och börjar plocka på sig matvara efter matvara. Jag och Niklas hamnar en bit efter, varpå han förklarar för mig att det är Moa som har koll vad de behöver köpa och är den som skriver inköpslistorna. När Niklas är den som handlar gör han det i stället oftast på måfå.

Hemma hos Moa och Niklas sköts matinköpen vanligtvis gemensamt. Däremot gör de detta på lite olika sätt, som framgår av citatet. Moa är den av dem som ansvarar för inköpslistan och rör sig vant i mataffären när hon tar en kundkorg och fyller den med matvaror som står på inköpslistan. Det går att tolka som att Moa i hög grad är orienterad i mataffären (Ahmed 2006:1f). Hon vet exakt vad hon ska göra och vart hon ska vända sig för att inhandla det hon planerat. Inköpslistan och kundkorgen fungerar på så vis som en förlängning av hennes kropp som underlättar besöket i mataffären (jfr Ahmed 2006:51ff). Genom kontakten med dessa två objekt blir hon också projektledaren. När Moa under intervjun får frågan huruvida hon har tänkt på det som Niklas berättade under observationen, det vill säga att det är hon som såväl vet vad de behöver köpa som planerar vad de ska köpa, svarar hon: ”Det har jag inte tänkt på faktiskt, men så är det.” Däremot har Moa tänkt på att det är hon som tar initiativ till de sysslor som inte utförs dagligen:

Moa: Men sen om det måste göras något lite större, typ tvätta eller storstäda lite så är det bara om jag tvingar fram det typ.

[...]

Lovisa: Hur brukar det gå till då?

Moa: Det brukar börja med att jag tröttnar på hur det ser ut. Säger: ”Nu får du faktiskt städa det här.” Då har vi oftast en jävla massa disk framme som vi bär ut till köket. Någon ställer sig och diskar dem. Städar lite i badrummet. Niklas brukar få dammsuga för jag får panik av den här stora korridorsdammsugaren. Hatar den. Den är så otymplig. Blir stressad av det. Sen brukar han plocka ihop sina grejer som ligger framme. Brukar ta upp det hit och lägga det någonstans. Sen går jag och torkar av lite ytor och så.

Moa beskriver hur storstädningen först sker när hon tröttnar på situationen och säger till Niklas att han måste städa. Initiativet till arbetet kommer från Moa och fördelningen av arbetsuppgifterna likaså. Hon kan rentav ålägga Niklas den uppgiften hon själv ogillar, nämligen att dammsuga. Däremot hjälps de åt med själva städandet. Fanny Ambjörnsson (2018:104) ser samma tendens i sin studie om städning - det vill säga att initiativet till arbetet oftare faller på kvinnan. Det innebär emellertid i detta fall att kvinnan, Moa, får välja vem som ska göra vad och då har möjlighet att välja bort den uppgift hon helst inte vill göra och uttrycker ett starkt ogillande mot. Det går också att förstå som att Niklas får ansvar för vissa enskilda områden medan Moa tar hand om det andra (jfr Ambjörnsson 2018:99).

Ambjörnsson (2018:100) menar även att ”kvinnor tenderar att vara mer ständigt upptagna av en helhetskontroll på läget”, vilket även är tydligt under observationen hemma hos Josefin och

Alfred som har varit samboende sedan fem år tillbaka. Innan dess bodde Josefin i en liten lägenhet precis ovanför hennes pappas lägenhet där hon delvis skötte hushållet på egen hand, medan Alfred bodde hemma hos sina föräldrar. Nu bor de i en lägenhet tillsammans med sin två månader gamla bebis Harry. Båda två har en avslutad högskoleutbildning. Alfred jobbar som säljare och avdelningsansvarig i en butik medan Josefin är föräldraledig. När jag tillbringar en tisdagskväll i deras tvårumslägenhet börjar Josefin tillaga middagen. Jag frågar vad de ska äta och får som svar att det blir frittata eftersom de har massor av ägg hemma. Lägenheten har öppen planlösning och Alfred sitter bara någon meter bort i soffan med Harry, som de precis har hjälpts åt att bada, i sitt knä. Emellanåt sneglar han mot tv:n framför honom där något teveprogram är igång på låg volym. ”Vad tyst han är. Håller han på att somna?” säger Josefin:

Alfred: Mm.

Josefin: Nämen! Harry... Nu kommer vi inte få (skratt). Ja skönt för dig, men ja det var ju kul.

Alfred: Vadå?

Josefin: Nu kommer han ju inte somna själv. Tror du?

Alfred: Han kommer vakna.

Josefin: Ja jo vakna vet jag.

Efter en stund vaknar Harry som börjar skrika på grund av att han är hungrig. Josefin ber därför Alfred att ta över matlagningen så att hon i stället kan ge mat till Harry. Alfred blir osäker på hur han ska gå till väga med matlagningen och ber därför om ett recept som han kan följa. Josefin svarar att det inte finns något recept, men tillägger snabbt att hon kan sitta bredvid i soffan och berätta för honom vad han ska göra. Hon påpekar att han kanske måste ta fler ägg än de hon redan blandat ihop för att äggblandningen ska täcka fyllningen eftersom hon tog fram en stor ugnform.

Med Ahmeds (2006) uttryck är Josefin orienterad mot köket och de objekt som finns där. Samtidigt är hon orienterad mot Harry som ligger i hennes famn, men även när hon ammar honom riktas hennes medvetande mot vad som sker i köket. Ahmed (2006:30f) beskriver hur filosofen Edmund Husserl sitter framför sitt skrivbord i familjehemmet. Han kan höra barnen i bakgrunden, men de distraherar inte honom från hans arbete eftersom det finns andra personer - såsom fruar, mödrar och barnflickor, som tar hand om dem. Det nästintill motsatta kan sägas om Josefin. Alfred tar visserligen hand om Harry och färdigställer middagen, men i denna situation är Josefin trots det orienterad mot både köket och Harry samtidigt. För att återkoppla till Ambjörnsson (2018:100) är hon upptagen med att ha en helhetskoll på situationen.

3. På mitt sätt

Medan det föregående analyskapitlet som handlade om de kvinnliga studiedeltagarnas upplevelser av att vara projektledare och fokuserade de två första frågeställningarna, riktas fokus i detta kapitel mot upplevelsen av arbetsfördelningen och de känslor som förknippas med det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Föreliggande analytiska tema som har namngetts *på mitt sätt* handlar om hur studiedeltagarna vill att vissa delar av hem- och omsorgsarbetet ska skötas på ett bestämt sätt.

När jag kommer hem till Alma och Ludvig vid klockan sex på kvällen är de mitt uppe i att tvätta kläder. Alma förklarar att hon tvättade några dagar tidigare men att hon inte hann bli klar med allting då. För ovanlighetens skull tvättar de tillsammans ikväll. Senare på kvällen när jag följer med Alma ner i tvättstugan för att hämta tvätten som vid det här laget hunnit torka berättar hon att det vanligtvis är hon som sköter tvätten. Under intervjun nästkommande dag förklarar hon det mer ingående:

Som vi pratade om igår så är ju jag den som tvättar. Mycket av praktiska skäl för jag är den som kan tvätta på vardagar och så där, men också för att jag vill ha det typ på mitt sätt. Asså jag vill sortera på mitt sätt och jag vet vad som är 30 grader och jag vet hur man hänger upp det. Och jag vet inte jag har också fått in en ganska bra tvättrutin där jag så här kör strumpor först och sen kläder.

I citatet framgår det att tvätten har blivit Almas ansvarsområde mycket på grund av att hon, till skillnad från Ludvig, har möjlighet att tvätta på vardagar. Samtidigt beror det också på att hon vill att tvätten ska skötas på hennes sätt, bland annat vill hon att tvätten ska sorteras på ett specifikt sätt. Dessutom har hon koll på i vilka grader alla olika plagg ska tvättas. Lite längre fram i intervjun återkommer Alma till hur hon tänker när hon viker och hänger upp tvätten:

Jag försöker ändå anpassa lite och jag kan ändå tycka att det är lite tillfredsställande att hänga upp så att det blir lite snyggt. Det blir lite så här härlig färgkombo. Det kan va lite härligt att färgsortera så att det bara blir lite snygga högar med tvätt. Jag vet inte. Jag kan verkligen uppskatta det. [...] Jag kan tycka att det är tillfredsställande att tvätta på det sättet.

För Alma blir det alltså viktigt att det ska se snyggt ut när hon viker och hänger upp tvätten. Att det ser snyggt ut verkar i detta fall handla om att färger kombineras på ett sätt så att det blir ”härligt” och att högarna med tvätt är sorterade efter färg. När Alma gör på det viset känner hon sig tillfredsställd. Känslan av tillfredsställelse kan förstås som en reaktion på den

färgkombinerande upphänga tvätten och de färgsorterade tvätthögarna; den riktar sig mot dessa objekt (Ahmed 2014:7f). Tillfredsställelsen är inte något som Alma bara *har* utan det är först i kontakten med sin omvärld, där specifikt dessa objekt ingår, som känslan uppstår (Ahmed 2014:10). Samtidigt är känslan delaktig i att forma sin omvärld, med det menas att den formar Almas uppfattning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Hemarbetet – eller specifikt att tvätta kläder – förknippas med tillfredsställelse och således något positivt.

Niklas resonerar på ett liknande sätt när det kommer till att diska och laga mat. I följande citat från intervjun med honom beskriver han hur hans och Moas syn på när disken ska skötas skiljer sig åt, en beskrivning som även motsvarar mitt intryck under observationen:

Vi har lite olika uppfattningar om när man ska diska saker. För att jag blir ganska stressad när det är, åtminstone i köket tror jag. Nu är det annorlunda på rummet för att jag har en tendens att gömma disk överallt (skratt), men åtminstone i köket där man lagar mat då tycker jag att det är naturligt att man antingen diskar det man kan diska under tiden man lagar eller diskar det direkt efteråt liksom. Till exempel om man har lagat nån gryta i en stekpanna, så diskar man det direkt liksom för att då slipper man göra det sen efter maten. Då är man klar liksom med matlagningen och allt som hör dit liksom. Medan Moa är lite mer man äter först och sen så kan man fixa det andra liksom. Så därför blir det ofta även om hon lagar mat så står jag och diskar. (skratt) Mest för att jag bara vill bli klar med allting så att man kan gå vidare med dagen liksom.

För Niklas är det alltså viktigt att så fort som möjligt diska de saker som använts, gärna under tiden som maten lagas, för att slippa göra det senare. Annars känner han sig stressad på grund av de odiskade sakerna. För att tala med Ahmed (2014:10) så uppstår Niklas känsla av stress som en reaktion på dessa objekt och det först när han kommer i kontakt med dem. Som en följd av att han känner stress är det oftast han som sköter disken, även när det egentligen är Moa som lagar mat. Vad som vidare är intressant är att stresskänslan inte uppstår i kontakten med disk som finns i deras rum, det vill säga det egna korridorrummet som fungerar som ett kombinerat sov- och vardagsrum. I köket verkar det som att Niklas blir stressad oavsett om det är hans eller Moas disk - men i det egna rummet där den kvarlämnade disken oftast är hans egen, är det annorlunda. Det verkar inte som att den framkallar stress alls på samma sätt, om den ens gör det överhuvudtaget. Niklas tycks vara orienterad på olika sätt i köket respektive det egna rummet. Ahmed (2006:1f) menar att orientering delvis handlar om att vara riktad mot specifika objekt som fungerar som förankringspunkter. I köket riktar sig Niklas mot disken och är på så vis orienterad mot den, medan han i rummet snarare riktar sig bort från dem. Därmed finns den

inte inom hans synfält (Ahmed 2006:55), vilket kan förklara varför han inte blir stressad av disken i det rummet.

Det är inte bara disken som Niklas vill ska skötas på ett specifikt sätt, även matlagningen är en sådan sak. Kvällen jag observerar hemma hos honom och Moa lagar de middagen gemensamt. När jag ställer frågan till Moa om det är något som de brukar göra får jag som svar att det oftast är Niklas som lagar maten eftersom han har specifika önskemål om hur maten ska vara, en bild som till stor del bekräftas av honom under intervjun:

Lovisa: Varför tror du att det brukar va du som lagar den mesta av maten?

Niklas: Asså hon har inte tid oftast. Ibland har hon sena möten liksom. Sen är det också mest att jag tycker det är kul, så jag gör gärna det. Sen så har vi en del dispyter om vad som räknas som mat. Så det brukar va så att då gör jag för då (skratt) vet jag att det blir lite på mitt sätt. Jag får chansen att bestämma lite mer än om Moa skulle göra själv liksom.

Ovan beskriver Niklas tre orsaker till varför det främst är han som sköter matlagningen i sin relation. Det beror dels på att Moa oftast inte har tid att göra det eftersom hon ibland har sena möten på jobbet och dels på att Niklas gärna gör det eftersom han tycker det är kul att laga mat. Men det har också betydelse att, som Moa också berättar, han vill ha det på sitt sätt. Om Moa lagar maten känner Niklas att han inte har möjlighet att bestämma i lika stor utsträckning. Orvar Löfgren (2018:45) beskriver hur hemmet blir ”en arena för ständiga förhandlingar där olika prioriteter och intressen ska samsas.” Hemma hos Niklas och Moa är det tydligt hur just köket som utrymme och matlagning som syssla blir föremål för olika intressen. Det handlar dels om när exempelvis grytor och skärbrädor ska diskas, dels om vad en måltid bör bestå av. Däremot förekommer inte särskilt många förhandlingar om det utan de har utformat ett upplägg som verkar fungera för dem.

Att Niklas är den som lagar maten hemma hos sig och Moa kan också sättas i ett större sammanhang. Enligt Håkan Jönsson (2018) pågår en omvandling av matlagningens könskodning som traditionellt sett har varit kvinnans ansvarsområde. Matlagning är, skriver Jönsson (2018:84), ”inte längre per definition” en kvinnlig syssla. Mer än en tredjedel av alla måltider i svenska hem lagas av män. I yngre hushåll, vilket samtliga par som deltar i föreliggande studie måste sägas vara, är den delen ännu större.

Även hos Alma och Ludvig lagar mannen mat nästan varje dag. När jag är hemma hos dem och det snart börjar bli dags att laga middag beskriver Alma för mig varför det är så. För det första menar hon att Ludvig tycker att det är roligare att laga mat än vad hon själv gör. Åtminstone vardagsmatlagningen upplever Alma vara tråkig. En stund senare när vi alla tre är i köket medan Ludvig lagar maten ger han sin syn på saken: ”Jag tycker ändå det är helt okej roligt att laga mat, du [Alma] är inte (skratt) ett stort *fan*.” Precis som att Niklas lagar maten delvis eftersom han tycker att det är kul är det också en av orsakerna till varför Ludvig gör det. Den andra anledningen har även den likheter med Niklas och Moas situation. Alma menar att det är mer praktiskt att Ludvig lagar maten eftersom deras kosthållningar skiljer sig åt. Medan Alma tycker det är svårt att laga mat som passar Ludvig upplever hon att det är ”helt okej lätt” för honom att laga mat som hon kan äta. Återigen är det fråga om en önskan eller vilja att produkten av hemarbetet - i detta fall matlagningen - ska se ut på ett bestämt sätt, vilket påverkar arbetsfördelningen. Till skillnad från Niklas och Moa vill däremot både Alma och Ludvig ha maten på sitt sätt, men eftersom Ludvig tycker att matlagning är roligt och har lättare att ta hänsyn till Almas kost lagar han maten hemma hos dem.

I det tredje paret, Josefin och Alfred, följer emellertid matlagningen en mer traditionell arbetsfördelning i och med att Josefin ansvarar för det. På frågan om vem Alfred tycker tar störst ansvar för det obetalda hem- och omsorgsarbetet svarar han snabbt Josefin och fortsätter:

Jag skulle också säga till exempel med då maten, i och med att jag inte har nåt intresse av det. Josefin tycker jag ändå att hon är duktig på att laga mat och hon har en form av intresse. Sen är det klart att alla dagar hon inte tycker det är jättekul att laga mat men, så därför skulle jag säga att hon drar ett större lass där också.

Även här blir ett intresse för matlagning – att tycka att det är kul eller roligt - avgörande för vem som lagar maten. Däremot menar Alfred att Josefins intresse inte innebär att hon tycker det är kul att laga mat varje dag, vilket får betydelse för hur han upplever att arbetet fördelas. Det faktum att Josefin, enligt Alfreds uppfattning, inte tycker att matlagningen är ”jättekul” varje dag verkar medföra att Alfred upplever att hennes ansvarstagande blir större. För att använda Alfreds ord är det Josefin som ”drar ett större lass”. Matlagningen är på så vis betydelsefull för hur han uppfattar att hemarbetet fördelas dem emellan, nämligen att Josefin tar det största ansvaret.

4. Olika höga krav

I detta kapitel presenteras det tredje analytiska temat som berör hur de kvinnliga studiedeltagarna upplever att de har högre krav på hur hemmet ska se ut än sina partners. Temat besvarar olika aspekter av studiens alla tre frågeställningar.

Under intervjun med Josefin kommer hon in på hur hon upplever att fördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet påverkas av att hon har högre krav än Alfred:

Jag tror att vi är överens om att jag alltid har gjort lite mer men det är nog också för att jag har lite högre krav på hur det ska se ut jämfört med vad Alfred har. Han har väl varit mycket så här: ”Ja men om du säger åt mig att jag ska dammsuga så gör jag det.” Och jag känner väl mer att man ska inte behöva säga till liksom utan man ser att det är skitigt. Men ja som sagt då har jag mycket högre krav på att: ”Här är skitigt, nu borde här dammsugas.” Medan han tycker att ”Åh! Det kan vara såhär någon dag till” liksom.

Josefin beskriver hur hennes högre krav på vad som räknas som ett rent hem har medfört att hon alltid har gjort en lite större del av hem- och omsorgsarbetet. När Josefin tycker att lägenheten är ”skitig” och således måste dammsugas tycker inte Alfred samma sak. Att hon har högre krav innebär att hennes gräns för vad som är smutsigt är lägre än hans, det vill säga att han inte ser smutsen när hon gör det. Smutsen är synligare för Josefin än vad den är för Alfred eftersom de orienterar sig i hemmet på olika sätt. Deras uppmärksamhet riktas mot olika håll i hemmet eftersom de är orienterade på olika vis (Ahmed 2006:3). Medan Josefin uppmärksammar smutsen i hemmet upplever hon inte att Alfred gör det på samma sätt. Han är inte oförmögen att se att det är smutsigt, men det tar längre tid för honom att lägga märke till det. Smutsen finns visserligen inom hans synfält, men den upptar en större del av Josefins synfält och medvetande. Även Moa har liknande tankar, vilket framgår i följande citat där hon pratar om att hålla ordning i hemmet:

Sen är det det här med att hålla ordning på sina grejer. Och om man tappar ett chips på golvet så städar man upp det. Det gör han alldeles för lite av. Men jag tror ja. Det är svårt. Han tycker nog inte att det är något som behövs. Jag tror inte riktigt att han tycker att det är jobbigt att det ligger kläder på golvet. Han är nog lite mer ”Eh” (rycker samtidigt på axlarna). Men det hade jag väl önskat att han skulle skärpa sig lite med.

I detta fall handlar det inte om den övergripande nivån i hemmet utan att Moa upplever att Niklas inte städar undan efter sig när han tappar något på golvet eller plockar upp sina kläder

från golvet. Det är tydligt att det är något som hon är missnöjd med, samtidigt som hon uppfattar att Niklas inte gör det eftersom han varken anser att det behövs eller upplever det som jobbigt. Efter ett litet tag fortsätter hon och säger: ”Det känns ju som ett lite grabbigt beteende tänker jag mig.” Moa närmar sig en förståelse av företeelsen på ett mer övergripande plan. Det är inte enbart i deras relation som hon uppfattar att det förekommer utan beteendet förstås i termer av att det är ”grabbigt”. Utifrån Moas erfarenhet eller förståelse av situationen följer Niklas linjer som redan tagits av andra män (Ahmed 2006:14f). Genom att han gör det är han också i linje med dem. Längs denna linje fungerar inte det tappade chipset och kläderna på golvet som förankringspunkter likt de gör för Moa. I stället utgör de ett fält av onåbara objekt som inte är tillgängliga för Niklas eller andra män, medan de för Moa inte är onåbara utan snarare upplevs som störande och jobbiga.

Såväl Alfreds som Niklas erfarenheter överensstämmer till stor del med Josefins och Moas. Under intervjun säger exempelvis Niklas att: ”Jag är ganska mycket stökigare än vad hon är. Så jag tror att hon ser sånt lättare än vad jag gör.” Att Niklas upplever att han är stökigare än Moa betyder enligt honom bland annat att han inte lika lätt ser malplacerade saker och annat som behöver städas undan. Det som Moa ovan benämnde som att ”hålla ordning på sina grejer”. Alfred beskriver sin egen respektive Josefins syn på smuts så här:

När det kommer till städning så, jag skulle inte säga att jag tycker att det är kul men jag kan tycka att det är okej att städa när jag anser att det är så pass smutsigt när jag väl städar att jag ser resultat. Men jag gör det betydligt mer sällan än Josefin och det gör att hon till exempel städar oftare än mig. För att då kommer det så här igen att hon stör sig på det oftare än jag, så det gör till exempel att hon städar oftare.

Precis som Josefin menar Alfred att hennes högre krav på vad som är ett rent hem leder till att hon städar oftare, men också att det oftare blir ett irritationsmoment för henne. Ett smutsigt hem stör inte Alfred i lika hög grad som Josefin eftersom han inte ser smutsen på samma sätt. För att städning ska kännas acceptabelt eller kanske till och med meningsfullt för Alfred måste han kunna se en skillnad efteråt. Varken Alfred eller Niklas är alltså själv medveten om smutsen, men de är medvetna om att Josefin respektive Moa är medveten om smutsen. Alfred är även medveten om att smutsen väcker fler känslor för Josefin än för honom. Det råder lustigt nog ett slags konsensus om att smutsen eller oordningen inte är lika synlig för alla; alla är medvetna om att den egna orienteringen skiljer sig från partners.

Alma delar med Josefin och Moa upplevelsen av att ha högre krav än sin sambo på hur hemmet ska se ut, men för henne hittas förklaringen till varför i hennes uppväxt:

Och vi har framförallt kanske olika bilder av som innebär ett rent hem. Där jag tror att jag har en väldigt, ganska så hög nivå av vad jag kallar för rent. Jag tycker till exempel inte att det är rent hemma hos oss just nu. Min mamma är extremt renlig. Hon är verkligen så superstädare. Så jag har väl på något sätt hennes preferenser, har väl överförts till mig och Ludvig har mycket mer så lägre nivå. [...] Där har det blivit friktion mellan oss skulle jag säga. Han kommer mer från ett hem där båda hans föräldrar hatar att städa och de har lite mer så avslappnad inställning till städning. De har liksom inte så höga krav på att det måste va torkat på alla ytor och dammat på alla tavellister, som jag har haft det när jag var liten.

Av citatet framgår det att Alma förstår det som att hennes och Ludvigs bild av vad som är rent i väldigt stor utsträckning skiljer sig åt. Hon beskriver det som att hennes egen bild är på en hög nivå sett i relation till Ludvig. Att Alma befinner sig på en hög nivå beror enligt henne på att hennes mamma alltid var väldigt noggrann med städningen under Almas uppväxt. Mammans preferenser har på så vis överförts till Alma som i sin tur tagit med sig dem in i relationen med Ludvig. Fanny Ambjörnsson (2018:40f) ser hur mamman för många är den första associationen som dyker upp när städning kommer på tal. Det är också mammans standard och vanor som sätter ramarna för hur en av hennes kvinnliga intervjupersoner upplever sig själv och den egna insatsen i hemmet (a.a. s. 42). Samma sak kan sägas om Alma på så vis att hon jämför sig med sin mammas standard samtidigt som den har satt ramarna för hennes egen standard. För att återigen använda Ahmeds (2014) begrepp linjer kan vi förstå hur Alma och Ludvig har gått in i sin relation med olika standard och förväntningar. De följer olika linjer, vilket påverkar hur de orienterar sig i det gemensamma hemmet och således vad de uppfattar som viktigt. De följer varsin linje eftersom det är samma linjer som deras föräldrar redan har tagit. För Almas del handlar det om att följa samma linje som sin superstädande mamma, medan Ludvig följer sina föräldrars linje som präglas av en avslappnad inställning till städning. Så långt är Alma och Ludvig i linje med sina föräldrar, men när dessa två linjer ska samsas under samma tak uppstår friktion eftersom deras riktningar är åtskilda. Friktionen som orsakas av två olika preferenser leder till ständiga förhandlingar om hur städningen bör skötas hemma hos Alma och Ludvig (jfr Löfgren 2018). Alma beskriver vidare hur det ”absolut varit en återkommande debatt eller diskussion” om städningen men att de nu ”bara på nåt sätt har insett att [de] har liksom olika förväntningar och inställningar”. Med andra ord har friktionen minskat sedan de flyttade ihop.

5. De små sakerna

I detta kapitel som utgör den sista delen av analysen presenteras det fjärde analytiska temat som heter *de små sakerna*. Temat besvarar främst uppsatsens tredje frågeställning, nämligen: *Vilka känslor associerar studiedeltagarna med det obetalda hem- och omsorgsarbetet?* Även den andra frågeställningen som handlar om studiedeltagarnas syn på sin egen respektive sin partners roll för det obetalda hem- och omsorgsarbetet berörs i viss mån.

Som namnet avslöjar handlar temat om de små sakerna och specifikt de små saker som på olika sätt relaterar till det obetalda hem- och omsorgsarbetet. För att vara så små är de förvånansvärt synliga i materialet. Låt mig illustrera med hjälp av vad Josefin skriver i sin hushålls dagbok: ”Skrattade samtidigt som jag blev trött på Alfred. Han hade lämnat en tom kartong i kylen... Det är skrattretande...” Josefin återkommer till den tomma yoghurtförpackningen som Alfred lämnat efter sig även under observationen och intervjun. I dagboken skriver Josefin att hon inte kan låta bli att skratta samtidigt som hon blir trött på honom. Den kvällen jag är hemma hos dem tar hon fram kartongen medan hon lagar mat för att visa den för främst Alfred – men även för mig. Hon förklarar att hon valde att lämna kvar den i kylskåpet tills att Alfred skulle komma hem eftersom hon blev irriterad. Samtidigt tycker hon det är roligt på grund av att det ”är så typiskt nånting Alfred kan göra”. Det är något ambivalenta känslor som uppstår som en reaktion på att den tomma förpackningen ligger där den ligger – kvar i kylskåpet och inte i soporna (jfr Ahmed 2014:8). Alfred å andra sidan framhåller en sådan liknande liten sak som gör honom irriterad när han talar om en av bilderna som han tagit inför intervjun, som föreställer soptunnan för restavfall:

[Bild på] slasken. Och där är det väl framför allt, det har blivit att tar man ut soporna så tycker man att man har gjort liksom en ansträngning eller att man har gjort nånting bra då. Så att då brukar det va att man struntar i att sätta i påsarna sen, men det skapar irritation till nästa som kommer. [...] I stället för att bli glad så blir man irriterad för att de inte satt i en påse. Båda gör det, så att det är inte en eller den andra utan det är den som faktiskt har tagit ut soporna som sen känner att man gjort sin del och då lämnar man det, i stället för att göra det helt färdigt liksom.

I citatet beskriver Alfred hur både han och Josefin inte sätter i en ny soppåse efter att de har slängt soporna. Detta skapar mycket irritation hos Alfred samtidigt som han betonar att det inte bara är något Josefin brukar göra utan även han själv. Enligt Ahmed (2014:8) orienterar sig inte känslor i samma utsträckning mot alla objekt. I stället menar hon att det finns objekt eller

kroppar som känslor tenderar att klibba sig fast vid. Objekt eller tecken blir på så vis klibbiga eller fyllda med affekt (2014:194f). Klibbighet är en effekt av de intryck som redan gjorts på objektets yta genom kontakter i det förflutna (Ahmed 2014:90). Ahmed (2014:91) menar vidare att det är genom repetition som tecken blir klibbiga. När ett objekt väl har blivit klibbigt och tillskrivits en viss betydelse fungerar det som ett hinder för andra betydelser ska få fäste (2014:92). För Alfred är det tömda sopkärlet som saknar en ny soppåse ett sådant klibbigt objekt. Genom att gång på gång ha kommit i kontakt med soptunnan har den för Alfred blivit klibbig av irritation, vilket har resulterat i att han blir irriterad varje gång han numera möts av den utan en soppåse. Dess betydelse som en orsak till irritation lär inte förändras på grund av själva klibbigheten som blockerar andra möjliga värden eller betydelser. Även Alma har ett sådant klibbigt objekt i sitt hem, vilket framgår av citaten nedan:

Och det är vi har vår mikro i det där skåpet, vilket är ganska praktiskt men det här är en sån sak som, jag stör mig jättemycket på öppna skåp, öppna luckor och det gör inte Ludvig. Den rörelsen att liksom sätta in mikrolocket, stänga mikrodörren, stänga skåpdörren. Den rörelsen har jag gjort, jag vet inte, en gång om dagen (skratt) sen jag flyttade hit. Det tillhör liksom min dagliga rutin att stänga den efter honom typ när han har mikrat sin frukost eller lunch eller sådär. Och det är också nånting som jag gör ganska mycket på rutin men som jag ändå stör mig lite på. Jag blir ändå lite irriterad.

Almas irritation är en reaktion på att Ludvig varken stänger dörren till mikrovågsugnen eller skåpdörren. Repetitionsaspekten blir än mer slående här eftersom Alma upplever att det har blivit en del av hennes dagliga rutin att stänga alla luckor och dörrar efter att Ludvig har använt mikrovågsugnen. Samtidigt med detta överförs också ansvaret på henne att stänga dem. Ett ansvar som återspeglar det Alma uttryckte i analysens första kapitel, nämligen att hon blir projektledaren. Det tycks vara de objekt som framkallar irritation och negativa känslor som framförallt är benägna att bli klibbiga. Även om Alma beskriver att stänga dörrarna som något som hon ”gör ganska mycket på rutin” – vilket jag förstår som att hon gör det slentrianmässigt – väcker det ändå en viss irritation.

De små sakerna är också har också en annan betydelse för Alma genom att vara en viktig del i att göra det hemtrevligt och fint i hemmet, vilket hon ser som en del av omsorgsarbetet:

Alma: Jag vet inte jag har blivit så typiskt ”tjejig”. Obs inom citationstecken! Obs, obs! (skratt) Genom att jag kan verkligen uppskatta att tända ljus. Jag vet inte göra det mysigt på det sättet. Duka med servetter när man äter middag. Små detaljer typ. Det kan jag tycka är viktigt.

Lovisa: Varför benämner du det som ”tjejigt” inom citationstecken?

Alma: (skratt) Det är nog för att jag har, det är väldigt sällan som min kille tänder ljus och när han gör det så gör han det för min skull. Jag kan tända ljus bara för min egen skull. Jag tror inte han tycker det är mysigt på samma sätt. Han brukar inte heller duka med servetter utan dukar med mer jag vet inte, hushållspapper om något typ. Det är nog bara så, men det är väl min superstereotypa bild från min upplevelse av typ mina föräldrars förhållande, mina kompisars förhållande och sådär.

Det är bland annat med hjälp av de små detaljerna såsom att tända ljus eller duka med servetter som Alma utövar omsorg i sitt förhållande. Hon upplever att ljuset har olika betydelser för sig och sin kille, för honom väcker det inte välbehag på samma sätt. Samma mönster ser hon i andra förhållanden i sin närhet och upplever därför att det är typiskt ”tjejigt”. Däremot visar hennes kille omsorg när han – även om det sker väldigt sällan – tänder ljus för Almas skull. Att Alma förstår sin uppfattning som ”superstereotyp” har tydliga historiska kopplingar. Redan i den borgerliga miljö som växte fram med industrialiseringen kom kvinnan att ansvara för hemtrevnaden och omsorgen (Frykman & Löfgren 1979). I Lena Marander-Eklunds (2014:271) forskning om hemmafruar i 1950-talets svensktalande Finland framhålls likaså att det var ”kvinnans uppgift att skapa den hematmosfär som gjorde att familjen trivdes och mådde bra”. På samma sätt ser Annette Rosengren (1991:53, 59) hur kvinnorna i hennes studie köper och placerar ut saker i hemmet för att skapa hemtrevnad och hur ett engagemang i hemmet - som är viktigt för dem - tar sig uttryck genom att de vårdar och håller det prydligt. Alma talar inte om att det *ska* vara så utan snarare om sin upplevelse av att efterleva denna uppfattning. Det är en uppfattning som tycks klibba sig fast vid den kvinnliga kroppen (jfr Ahmed 2014).

6. Sammanfattande diskussion

I denna studie har jag studerat och analyserat uppfattningar om och erfarenheter av det obetalda hem- och omsorgsarbetet hos människor som för första gången är samboende i en parrelation. Eftersom de fyra analytiska teman, som analysen var strukturerad efter, besvarade olika aspekter av studiens tre frågeställningar kommer jag i denna avslutande diskussion att besvara varje frågeställning för sig. Dels för att visa på att frågeställningarna och därmed syftet har besvarats i analysen, dels för att visa hur temana spänner över flera frågeställningar.

Den första frågeställningen handlar om hur studiedeltagarna upplever att det obetalda hem- och omsorgsarbetet fördelas i deras relation. I samtliga tre par är det tydligt att kvinnan tar på sig rollen som projektledare i relationen. Att vara projektledare innebär att ta det största helhetsansvaret för det obetalda hem- och omsorgsarbetet genom att planera den gemensamma vardagen, städa undan efter sin partner, ta initiativ till att arbetet faktiskt utförs och därefter fördela arbetsuppgifterna. Det innebär inte nödvändigtvis att de menar att de gör mer av det dagliga hemarbetet än sin partner. Även att det obetalda hem- och omsorgsarbetet innefattar personliga preferenser för hur det ska utföras får betydelse för hur arbetsfördelningen upplevs. Att samtliga kvinnliga studiedeltagare upplever att de i jämförelse med sina manliga partners har högre krav på vad som är ett rent hem leder till att de till stor del får ansvara för städningen.

Uppsatsens andra frågeställning angränsar på sätt och vis till den första frågeställningen. Frågeställningen rör hur studiedeltagarna ser på sin egen respektive sin partners roll för det obetalda hem- och omsorgsarbetet. I vilken utsträckning de kvinnliga studiedeltagarna uppfattar sig som projektledare varierar i viss mån. En av de manliga studiedeltagarna är väl medveten om att hans partner planerar deras vardag. Att uppleva att man ställer högre krav på hur hemmet ska se ut kan medföra en missnöjdhet med partners insats. Samtidigt verkar det råda en enighet i paren om att de faktiskt har olika höga krav och därmed ser smuts i olika hög grad.

Den tredje frågeställningen behandlar vilka känslor studiedeltagarna associerar med det obetalda hem- och omsorgsarbetet. I mångt och mycket är det känslor av irritation som kopplas till olika sysslor och objekt som ingår i erfarenheten av hemarbetet. Studiedeltagarna stör sig på små grejer som deras partner på något vis har lämnat efter sig. Dessa objekt som förknippas med negativa känslor tenderar att vara klibbigare än det som uppfattas som positivt och

känslorna riktar sig därför i högre grad mot dem. Att få utföra en syssla på sitt sätt, det vill säga på ett bestämt sätt kan däremot få hemarbetet att förknippas med en positiv känsla som exempelvis tillfredsställelse.

Genom den här etnografiska studien av tre olika samboende pars erfarenheter och uppfattningar av ett ämne som har en tydlig genuskodning hoppas jag kunna säga något om maktförhållanden om genus i samhället i stort. En kökslucka som dag efter dag öppnas utan att stängas av den som öppnade den talar till något större; den talar om att kvinnor i högre grad åläggs ett ansvar att ta hand om människorna i sin närhet. Hemmet har inte upphört att vara hennes ansvarsområde.

Trots att det i ett inledande skede av denna studie fanns en förhoppning om att kanske belysa det obetalda hem- och omsorgsarbetet i en kontext som sträcker sig utanför tvåsamheten bestående av en man och en kvinna har den likt mycket av den tidigare forskningen inte åstadkommit det. Därför är min förhoppning att jag med denna studie kanske kan inspirera till sådan forskning i framtiden; för att kunna få kunskap om erfarenheter av de kroppar som skaver här i världen.

Referenser

Insamlat material

Intervjuer:

Intervju med Josefin, 2020-10-22

Intervju med Alfred, 2020-10-22

Intervju med Alma, 2020-10-28

Intervju med Niklas, 2020-10-28

Intervju med Moa, 2020-10-28

Ljudfilerna och de transkriberade intervjuerna finns i uppsatsförfattarens ägo.

Observationer:

Observation hemma hos Moa och Niklas, 2020-10-19

Observation hemma hos Josefin och Alfred, 2020-10-20

Observation hemma hos Alma och Ludvig, 2020-10-27

Hushållsdagböcker

Observationsmaterialet och dagböckerna finns i uppsatsförfattarens ägo.

Litteratur

Ahmed, Sara (2006). *Queer Phenomenology. Orientations, Objects, Others*. Durham & London: Duke University Press.

Ahmed, Sara (2014). *The Cultural Politics of Emotion*. 2. uppl., Edinburgh: Edinburgh University Press.

Ambjörnsson, Fanny (2018). *Tid att städa: om vardagsstädningens praktik och politik*. Stockholm: Ordfront.

Bremer, Signe (2011). Med kroppen in i berättarrummet – om närvaro och etik. I Gunnemark, Kerstin (red.). *Etnografiska hållplatser. Om metodprocesser och reflexivitet*. Lund: Studentlitteratur.

Dernberger, Brittany N. & Pepin, Joanna. R. (2020). Gender Flexibility, but not Equality: Young Adults' Division of Labor Preferences. *Sociological Science*, 7: 36-57.

Essevald, Johanna & Larsson, Lisbeth (1996). Inledning. I Essevald, Johanna & Larsson, Lisbeth. *Kvinnopolitiska nyckeltexter*. Lund: Studentlitteratur.

- Frykman, Jonas & Löfgren, Orvar (1979). *Den kultiverade människan*. Lund: LiberLäromedel.
- Fägerborg, Eva (2011). Intervjuer. I Kaijser, Lars & Öhlander, Magnus (red.). *Etnologiskt fältarbete*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur.
- Gradén, Lizette & Kaijser, Lars (2011). Fotografi och film. I Kaijser, Lars & Öhlander, Magnus (red.). *Etnologiskt fältarbete*. 2. uppl., Lund: Studentlitteratur.
- Hirdman, Yvonne (1992). *Den socialistiska hemmafrun och andra kvinnohistorier*. Stockholm: Carlsson.
- Högström, Karin (2017). Fenomenologi. I: Gunnarsson Payne, Jenny & Öhlander, Magnus (red.). *Tillämpad kulturteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Jordansson, Birgitta & Lane, Linda (2017). Begreppet arbete. En betraktelse över dess könade karaktär. *Tidskrift för genusvetenskap*. 38(1-2): 9-31
- Jönsson, Håkan (2018). Den tänjbara gemenskapen. Måltiden som spänningsfält mellan mitt, ditt och vårt. I Salomonsson, Karin (red.). *Mitt och ditt: etnologiska perspektiv på ägandets kulturella betydelse*. Lund: Lund Studies in Arts and Cultural Sciences 17.
- Löfgren, Orvar (2018). Mitt eller vårt? Hemmets moraliska ekonomi. I Salomonsson, Karin (red.). *Mitt och ditt: etnologiska perspektiv på ägandets kulturella betydelse*. Lund: Lund Studies in Arts and Cultural Sciences 17.
- Marander-Eklund, Lena (2014). *Att vara hemma och fru: en studie av kvinnligt liv i 1950-talets Finland*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- Nilsson, Gabriella & Sjöstedt Landén, Angelika (2017). Arbetslivsetnologi. Professioner i nyliberala organisationer. *Kulturella perspektiv. Svensk etnologisk tidskrift*. 26 (3-4): 2-7.
- Nordenmark, Mikael & Nyman, Charlott (2003). Fair or unfair? Perceived fairness of household division of labour and gender equality among women and men: The Swedish case. *European Journal of Women's Studies*, 10(2): 181–209.
- Palmgren, Ann-Charlotte (2011). Autoetnografi – Att läsa andras kroppar. I Gunnemark, Kerstin (red.). *Etnografiska hållplatser. Om metodprocesser och reflexivitet*. Lund: Studentlitteratur.
- Pripp, Oscar (2011). Reflektion och etik. I Kaijser, Lars & Öhlander, Magnus (red.). *Etnologiskt fältarbete*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur.
- Pripp, Oscar & Öhlander, Magnus (2011). Observation. I Kaijser, Lars & Öhlander, Magnus (red.). *Etnologiskt fältarbete*. 2. uppl., Lund: Studentlitteratur.
- Rennstam, Jens & Wästerfors, David (2015). *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Rosengren, Annette (1991). *Två barn och eget hus: om kvinnors och mäns världar i småsamhället: en etnologisk studie*. Stockholm: Carlsson Bokförlag i samarbete med Skaraborgs länsmuseum.

Sjöstedt Landén, Angelika (2017). Att välja sin tid. Den totala sociala organiseringen av arbete och heltidsnorm i vård och omsorg. *Kulturella perspektiv – Svensk etnologisk tidskrift*, 26(3-4): 46-53.

Tinklin, Teresa *et al.* (2005). Gender and attitudes to work and family roles: the views of young people at the millennium. *Gender & Education*, 17(2): 129–142.

Tjora, Aksel (2016). *Från nyfikenhet till systematisk kunskap*. Lund: Studentlitteratur.

Ulfstrand, Anna (2011). Min blick – Om fotografi som visuell frågelista. I Gunnemark, Kerstin (red). *Etnografiska hållplatser. Om metodprocesser och reflexivitet*. Lund: Studentlitteratur.

Öhlander, Magnus (2011a). Analys. I Kaijser, Lars & Öhlander, Magnus (red.). *Etnologiskt fältarbete*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur.

Öhlander, Magnus (2011b). Utgångspunkter. I Kaijser, Lars & Öhlander, Magnus (red.). *Etnologiskt fältarbete*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur.